

Висновки. 1. На сьогодні, кінодискурс є одним із найактуальніших питань в лінгвістиці, яке залишається не до кінця вивченим та є предметом дискусій багатьох дослідників.

2. Аналіз англійськомовного та українськомовного кінодискурсу, зокрема з акцентом на лексико-семантичні особливості його складових, показує збагаченість досліджуваних мов різноманітними за тематикою кінолексемами та дозволяє виділити лексико-семантичні групи за тематичним позначником: жанри та види фільмів, назви професій пов'язаних із кінематографом, назви технічного оснащення, зйомка кадрів, звук, освітлення, спеціальні ефекти.

3. Досліджуючи структурні особливості кінолексем вдалось розподілити їх на прості слова, складні слова та словосполучення, які утворюються шляхом суфіксації, префіксації, словоскладання, зокрема за такими моделями як прикметник+іменник, іменник+іменник, дієслово+іменник, та скорочення.

Аннотация. В данном исследовании представлена информация о дискурсе, актуальное состояние изученности данного вопроса, и один из видов дискурса, в частности, кинодискурс. Кинодискурс на современном этапе англоязычного и украиноязычного кинематографа рассматривается через призму его лексико-семантических и структурных особенностей, что побуждает использовать следующие методы лингвистического анализа: метод сплошной выборки, метод количественного анализа, описательный метод.

Ключевые слова: кинодискурс, кинематограф, лексико-семантические особенности, структурные особенности.

Abstract. This study provides the information about the discourse, the current state of research on this issue, and one of the types of discourse, namely, cinematic discourse. Cinematic discourse in modern English- and Ukrainian-languages cinematography is considered through the prism of its lexical-semantic and structural peculiarities, which encourage the use of the following methods of linguistic analysis: the method of continuous sampling, the method of quantitative analysis, the descriptive method.

Key words: cinematic discourse, cinematography, lexical and semantic peculiarities, structural peculiarities.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гридасова О. І., Кінодискурс як об'єкт навчання кіноперекладу. *Вісник Житомирського державного університету. Випуск 2 (74). Філологічні науки.* С. 102–105.
2. Film Terms Glossary. URL : <http://www.filmterms.org/filmterms.html>.
3. Миславський В. Н. Кінословник. Терміни, визначення, жаргонізми. Харків, 2007. 328 с.
4. Тимошук К. О., Лінгвальні особливості термінів кіномистецтва у франкомовній та англomовній пресі. Херсон, 2020. 59 с.
5. Василяк І. Ю., Структурно-семантичні особливості термінів-словосполучень у сучасній українській термінології кіномистецтва. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми української термінології.* 2013. № 765. С. 82–86.
6. Наумчук Т. І., Еволюція англійськомовного лексикону кінематографії: соціокультурний та лінгвостеретичний аспекти. Запоріжжя, 2018. 250 с.

УДК 821.161.2'06-312.6.09Доляк

«ЗАПЛАКАНА ЄВРОПА» НАТАЛКИ ДОЛЯК: ФЕМІНІСТИЧНИЙ ДИСКУРС

Н. С. Цимбалюк, О. В. Пуніна

Анотація. У статті зосереджено увагу на феміністичному дискурсі роману «Заплакана Європа» Наталки Доляк. Проаналізовано образ головної героїні, який відкриває особливий жіночий простір, що не тотожний чоловічому. Проаналізовано основні феміністичні ідеї, які знайшли своє відображення у романі, що пов'язано з психологічним й емоційним станом жінки, переглядом сформованих традицією ролей у сім'ї.

Ключові слова: фемінізм, феміністичний дискурс, жіноча проза, образ жінки.

Вступ. В українському літературознавстві до проблем фемінізму зверталися Т. Гундорова, В. Агеєва, С. Павличко, Н. Зборовська, О. Забужко, Н. Шумило, С. Філоненко та ін. Термін «жіноча проза» є проблематичним, оскільки будується на

категорії статі людини. Існуванню жіночої літератури як явища, – зазначає С. Філоненко, – шкодить «ототожнення її з так званою «дамською» масовою літературою, де «жіночими романами» називають мелодрами зі стереотипною сюжетикою і калькованими персонажами, адресовані, як правило, жіночій аудиторії» [1, с. 11]. Натомість «чоловічої літератури» як поняття не існує. Термін «жіноча проза» і споріднені з ним більшість літературознавців беруть у лапки, вказуючи на значення «так звана» або «псевдо» жіноча. Неоднозначним також виявився термін «феміністична проза», до якого зараховують усі твори, написані жінками.

Метою дослідження є аналіз феміністичного дискурсу у романі «Заплакана Європа» Наталки Доляк.

Об'єктом дослідження виступає роман Наталки Доляк «Заплакана Європа».

Предметом дослідження є феміністичні ідеї, які були використані авторкою при творенні образу головної героїні.

Під час роботи було застосовано такі **методи** дослідження, як філологічний аналіз та феміністична критика.

Виклад основного матеріалу. Поняття фемінізм тлумачать як «соціально-політичний, культурний та інтелектуальний рух, спрямований як на досягнення рівних прав жінок, так і на встановлення нового порядку, в якому стандарти і система цінностей не визначалися б чоловічими мірками» [2, с. 664]. Фемінізм також включає боротьбу з насильством проти жінок, сексизмом, гендерними стереотипами, створення можливостей для жінок у сфері освіти та праці. О. Задорожна зазначає, що сучасний фемінізм існує в чотирьох значеннях: фемінізм як суспільний рух; фемінізм як соціально-політична теорія; фемінізм як світоглядна категорія; фемінізм як культурна категорія [3, с. 466]. В Україні фемінізм як літературна і політична течія оформився в 80-х роках XIX ст. Представницями руху в українській літературі стали Олена Пчілка, Н. Кобринська, С. Русова, Леся Українка, О. Кобилянська, С. Крушельницька та С. Окуневська [3, с. 468]. У жіночій прозі можна виявити багато ідей фемінізму, навіть коли автор не є його прибічником. «Контекст феміністичних ідей, – відзначає С. Філоненко, – служить своєрідним «дзеркалом» для образу жінки в сучасній жіночій прозі, яка веде діалог з феміністичною теорією» [1, с. 11]. Лише за критерієм статі не можна віднести твір до т.зв. жіночої прози. На думку С. Філоненко «жіночість» літературного твору «визначається, по-перше, усвідомленим жіночим авторством, по-друге, представленням образу жінки в якості протагоніста, по-третє, проблематизованою гендерною ідентичністю жінки-героїні» [1, с. 13].

Початок оповіді у романі «Заплакана Європа» Наталки Доляк припадає на часи Перебудови (1985–1991) у місті Вінниця. Люся Жужелиця (головна героїня), серед друзів просто Жужа, вступає до торговельного технікуму. На останньому курсі вона зустрічає свого майбутнього чоловіка Миколу Бабенка. Люся (Людочка) виходить заміж за Миколу і, зважаючи на бажання чоловіка, неодноразово намагається з ним переїхати жити за кордон.

При творенні нового жіночого типу у літературі сучасні авторки звертаються до особистого досвіду. Гасло «Особисте – це політичне» використовувалося у «другій хвилі фемінізму», а також підкреслювало зв'язок між особистим досвідом, соціальними та політичними структурами. Під час написання роману Н. Доляк звернулася до свого досвіду. Автобіографічність жіночої прози пов'язана із намаганням письменниць показати складний внутрішній світ героїні. Саме це допомагає розглянути такі риси особистості жінки, як «неодновимірність, складне переплетіння свідомого й підсвідомого в психіці, неоднозначність мотивів її поведінки» [1, с. 79]. Так, авторка поступово описує почуття героїні в момент, коли їй пропонують вийти заміж. Спочатку Людочка говорить батькові про одруження, щоб заспокоїти його, змінити тему, але вона не ставить до цього серйозно. На побаченні з Миколою дівчина розповідає про розмову з батьком і очікує негативної реакції, натомість хлопець радіє і офіційно пропонує стати його дружиною. Дівчина не вірить у серйозність його намірів, проте Микола запевняє, що це не жарт. У цей момент видно неоднозначність мотивів поведінки героїні: «Дівчина остовпіла. Вона зовсім

не бажала ставати його дружиною. Ситуація, що склалася, підштовхувала її до хибного кроку... І... вона його зробила» [4, с. 74]. Саме тоді у Людочки покотилася сльоза по обличчю і Микола вирішив, що вона плакала від щастя, натомість «Люся плакала від безвиході, від того, що не змогла вчасно спинитися, сказати «ні», не змогла озвучити правду, нехай навіть для когось і неприємну» [4, с. 74]. Почуття незадоволення героїні в цей день проявляється у всьому, що її оточує: «цього дня вони дивилися дурнувате кіно, їли несмачне морозиво, каталися на холодних гойдалках у дворах...», проте Люся намагається знайти щось хороше в цій події: «Колись доведеться виходити заміж. То чому й не за нього? Ми вже так довго разом. Я усе про нього знаю... Стоп!!! Я зовсім нічого про нього не знаю... Ну, і добре» [4, с. 75].

«Шаблон» щасливого життя жінки в патріархальному суспільстві включає материнство як реалізацію жіночності: «У сучасній жіночій прозі материнство осмислюється як проблематичне. Часті мотиви неможливої або перерваної вагітності, абортів розкривають жіноче неблагополуччя в чоловічому світі» [1, с. 115–116]. Н. Доляк у романі розкриває проблему материнства через виявлення різного ставлення до дітей у подружжя. Так, Микола Бабенко не бере на себе відповідальність і звинувачує дружину у вагітності: «– Дурепа! – То це я винна? – скипіла. Микола впритул подивився на Люсю й кинув: – Мені це не потрібно. Я, швидше за все, поїду до батьків... у Мурманськ. У мене... – відвів очі, – дідусь захворів» [4, с. 45]. Микола залишає дружину у Вінниці, дає їй адрес лікаря, що займається абортами, і змушує зібрати «могрич» з дефіцитних товарів: «Надворі 1989 рік. Аби купити цукерки, коньяк та екзотичні фрукти, Людочка мусила тиждень стояти в довжелезних чергах, витратила всі свої талони-купони, але таки склала необхідний хабарний пакет» [4, с. 43].

Авторка приділяє багато уваги описові процесу абортів і відчуттям героїні, оскільки все відбувається в жахливих умовах. Коли Люся зайшла до кабінету лікаря, тоді одразу ж її увагу відволікла сцена абортів: «Люсі запаморочилося в голові, загуло й підкотило до горла нудота» [4, с. 45]. Під наркозом Людочці здається, що потрапила до глибокого темно-зеленого колодязя, їй моторошно, страшно і гидко. Вона навіть подумала, що вмирає: «Дівчина чує свої крики – стогін пораненого звіра, тоді об неї вдаряється сильний біль, спочатку в голову, тоді відлунюється вниз колодязя, потім перекидається їй до живота» [4, с. 46]. На цьому негаразди Людочки не закінчуються, їй потрібно повернутися вчасно додому, щоб батьки нічого не дізналися. Лікарня зачинається о сьомій годині вечора, а речі з гардеробної можна забрати вже наступного дня, тому дівчина мусить на засніженому подвір'ї чекати подругу з одягом. У романі зосереджено увагу на стані і почуттях дівчини: «Опинилася по кісточки в снігу. Чула, як за довгу мить зачинилися двері, як повернувся двічі ключ у щілині, почала відчувати тілом свіже повітря. Серце тріпалося, сльози душили, ноги мерзли. Дівчина стояла, хапаючи дрижаки, прикрита легким квітчастим халатиком, який видавався надто легковажним посеред лютої зими. Зненацька відчайдушність залишила її, Люда відчула себе нікому не потрібною, кинутою, обманутою, хворою. Їй заболіло всередині, ніби різнуло ножем, тоді вихлюпнуло, скло цівками по оголених ногах, розтопило червоним білий сніг...» [4, с. 49]. Показовим моментом є допомога подруги, яка навіть не ставить зайвих питань, а не хлопця.

У романі детально описується знайомство з рідними і весілля. Саме тоді відкривається брехня Миколи: «Люся дізналась, що вся родина нареченого живе не в Мурманську, як він стверджував до цього, а в одному із сіл Вінницької області» [4, с. 77]. Ірина Романівна та Олег Тимофійович (батьки Людочки) приймають обранця дочки, натомість рідні Миколи до останнього відмовляють сина від одруження. Серед рідних Миколи виокремлюється образ бабусі Марини, яка, на відміну від усіх інших в селі, ставиться з приязню до дівчини, говорить їй: «Я задоволена, що він обрав тебе, – тихенько сказала бабця Марина... – Але я не задоволена, що ти обрала його» [4, с. 89]. Бабуся розуміла, що Люся буде нещасною з ним.

Героїні сучасної прози притаманне загострене відчуття справедливості та чутливість до спроб приниження. Так, Людочка одразу реагує на слова директора: «Дядя Міша подивився відверто-зверхньо, промовив добре поставленим голосом: – Привіт, блоха.

Михайло Михайлович, директор птахофабрики... з Молдавії. – Люда! – обізвалася дівчина й сильно стисла простягнену руку. – По-перше, я не блоха. Я ж не називаю вас слоном... – хотіла щось додати, але Коля її сіпнув» [4, с. 86]. Микола ж знецінює дружину та її родину: «– Ти зі своїми амбіціями... Це ж дядя Міша з Молдавії. А ти – слон, слон. – А чого він мене блохою обзиває? Хіба йому можна? – Йому можна! Він директор. – А чий він брат? Мама чи батько? – Нічий він не брат. Далекий родич. Він приходить у гості тільки до особливих людей... – подумав. – Воно тобі не треба. Бодай одні інтелігентні люди будуть на цьому весіллі. – А мої? – дівчина вважала своїх батьків не менш інтелігентними, ніж цей директор» [4, с. 86]. Гостра реакція героїні художньо мотивована словом «блоха» і зневажливим тоном від малознайомої людини, яке порушує почуття людської гідності.

Характер Миколи найбільше розкривається у подружньому житті і постійних спробах виїхати за кордон: «Сімейне життя почалося з обмірковування й обговорення планів утечі з Батьківщини, які набули промислових обсягів і заповнили увесь життєвий простір новоствореної сім'ї» [4, с. 98]. Чоловік постійно користується становищем і грошима Люсі. Так він забирає 150 доларів на фіктивний виклик для себе, які тітка Марія подарувала дівчині зі словами. Проте дочекатися відповіді у Миколи не вистачає терпіння: «Микола засумував, дедалі частіше впадав у депресивні ями, лаявся з Людою з будь-яких приводів – зганяв на ній злість. Дівчина якийсь час мешкала в мамі. Тоді їй стало шкода свого непутячого чоловіка, й вона повернулася» [4, с. 102]. Микола завжди ставить дружину на останнє місце, показовим є випадок біля посольства, коли подружжя мусить мерзнути усю ніч, щоб бути першими у черзі і наступного дня отримати візу для чоловіка. Люся дізнається, що своє місце в черзі можна вигідно продати і заробити для чоловіка гроші, тому вона всю ніч тримає два місця, натомість Микола «сердито кидав у простір прокляття, підмощував зручніше спортивну сумку, на якій, власне, й сидів, невдоволено брав із рук дружини пластмасову чашечку, що парувала у темряві» [4, с. 106].

З першої поїздки Миколи за кордон нічого хорошого не вийшло, тому він запевняє дружину в необхідності повернутися додому і намагається звинуватити дружину у своїй невдачі: «Я тут через таке проходжу, а ти там сидиш у теплі й питання задаєш?» [4, с. 111]. Під час цієї ж телефонної розмови Микола дізнається про вагітність Люсі і наказує робити аборт, проте на цей раз вона не погоджується. Принизливе і образливе ставлення Миколи до дружини проявляється у романі безліч разів. Так, після поїздки до Фінляндії за гроші Людою, він привозить добротну пухову куртку та шкіряні черевики, які придбав там для себе і пару одноразових махрових капців жовтого кольору на ліву ногу, малинову синтетичну шапочку дивного крою, торбинку з трьома почорнілими бананами для Люсі. Під час наступної поїздки подружжя за кордон Людою була змушена маскувати вагітність, перев'язуючи туго живіт тканиною. Через свій стан вона погано себе почувала і постійно втрачала свідомість, проте підтримки від чоловіка не отримувала. Натомість Микола знаходив причини принизити жінку і підняти свою самооцінку за її рахунок: «– Яка ж ти в мене темна... Нічого, крім свого замузаного гніздечка, й не бачила, – звернувся до дружини, як до неповноцінної. Люда насупилася. – Не говори зі мною, наче я ідіотка, – випалила на одному подиху. – Т-ш-ш. Не кричи, – обірвав дружину красень-чоловік. – Ти ж не вдома!» [4, с. 17]. Злість і ненависть чоловіка викликало навіть те, що Люда, яка хвилювалася за дитину, зголодніла від довгої дороги і попросила піти в дешеве кафе: «– До якої кафешки? Ти здуріла? Не встигла виборсатися з багнюки, як одразу в князі. Давай, давай гуляти на всі гроші, що в нас є, а про завтрашній день дядя буде думати, – розійшовся Микола. – Бери ковбасу та їж, якщо голодна, – махнув рукою на сумку. – А чим порізати? – Ну, ти як із дуба впала! Нічим не порізати. Не вистачало ще ножа з собою захопити. Щоб нас як терористів заарештували...» [4, с. 18].

Перекладач під час першого допиту дізнається про вагітність Люсі і пропонує завезти або дати гроші на дорогу до біженського притулку, проте стан дружини Миколу зовсім не бентежить: «Пропонували на вибір підкинути своєю машиною або дати гроші на таксі. Я взяв гроші. – Добре, що поїдемо, бо мені зле... – підводячись, поскаржилася Жужа. – Ти

що? Десять крон на дорозі не валяються, – сказав як відрізав дбайливий чоловік» [4, с. 30]. Дорога пішки зайняла багато часу, спочатку Микола постійно кричав на дружину, а потім йшов попереду, а вона пленталася позаду, часто втрачала свідомість, лежала на бруківці, самотійно підводилася і йшла далі. Біженці змогли поселитися на баржі «Стокгольм», де видавали тимчасові посвідчення, їжу та по двадцять крон на тиждень. Авторка зосереджує увагу на внутрішніх почуттях і погіршенні стану героїні під час перебування на біженській базі: «Два тижні життя на плавбазі не могли принести користі вагітній жінці, яка дичавіла від клаустрофобії, викликаної близькістю темних стін. Люся у прямому й переносному значенні задихалася від нестачі повітря. Неодноразові її спроби зійти на берег і трохи погуляти наражалися на фіаско: жінці паморочилося в голові, вона втрачала рівновагу, відтак поверталася до своєї нори, вкладалася на полицю й приречено лежала, споглядаючи каюту» [4, с. 38]. Показовими є також слова Миколи до дружини, коли він дізнається про повторний допит і можливу депортацію: «Якщо спочатку викличуть тебе, то ріж вени відразу. А якщо мене, то коли всі вийдуть» [4, с. 56].

Микола постійно думає тільки про себе і свої бажання. Так після депортації і заселення до чергового притулку, він говорить дружині, що зголоднів і лягає спати. Вагітна Людочка тим часом набагато голодніша і, після довгих пошуків, обмінює пляшку шампанського на каструлю супу у румунів. Микола одразу ж просинається, їсть суп і кричить на дружину: «Та ти знаєш, скільки коштує шампанське, а скільки цей... – подивився на посудину. – Суп... – додав зневажливо» [4, с. 62]. Наступним притулком для біженців стає фінська комуна за тридцять хвилин їзди від містечка Куоволо. Ставлення Миколи до дружини зовсім не змінюється попри восьмий місяць вагітності і, коли Люді стало погано, вона благала чоловіка другу добу поспіль покликати лікаря. Та чоловік і далі лежав на ліжку, гортаючи підручники з англійської і відповідав: «– Сходи до медпункту, – запропонував, ліниво розтягуючи слова. – Йди зі мною, – вередувала Люся. – Не видумуй. Йди сама. Ти ж не при смерті. Заразом подихаєш. Це корисно для малюка, – й знову занурився у читання» [4, с. 118]. Люда сама пішла до санчастини, пересилуючи різкий біль унизу живота, де її повідомили про необхідність термінового переливання крові.

Традиційна родина, як зазначає В. Агеєва, «зображується в'язницею для двох, благополучний шлюб прикриває духовну ворожнечу, підлеглість, безчестя й навіть взаємну ненависть» [5, с. 77]. Відбувається ревізія патріархальних цінностей, перегляд усталеного розподілу гендерних ролей. Народження дитини змінює усе для Люди і зовсім нічого для Миколи. Дружина постійно хвилювалася про дочку, доглядала за нею і займалася вихованням, їздила за продуктами, готувала їжу, прала, прибирала, а чоловік тим часом забирав усі Люсині гроші, виділяв тільки мінімальну суму на продукти (навіть продав візок подарований фінами дитині), ходив до друзів поспілкуватися і лежав на ліжку.

Микола Бабенко ще з самого початку був одержимий маніакальними думками: «Органи стовідсотково у мене на хвості. Викличуть твоїх, запитають: «Що вам відомо?» – вони враз розбавкають. Навіть заради того, аби тебе від мене відгородити... Думаєш, я не відаю, що вони мене не люблять?» [4, с. 75]. Йому здавалося ніби за ним слідкував КДБ. Згодом він постійно придумував для допиту нові причини виїзду за кордон, версії переслідувань і репресій у рідній країні, які ставали все дедалі абсурднішими і Люда думала: «Добре, що не одна я втрачаю розум... Хоча ні. Це жахливо, що ми обоє хворі. Це клініка. Він зовсім здурів» [4, с. 145]. Згодом чоловік почав шантажувати дружину дитиною, щоб Люся не змогла поїхати на Батьківщину і залишалася з ним. Авторка «достовірно проілюструвала проблему деградації особистості як типового явища в атмосфері емігрантського життя» [6, с. 113].

У сучасній українській прозі авторки часто зображують героїню самотійною і незалежною, вільною від патріархальних стереотипів. «Емансипованість героїні, – як зазначає С. Філоненко, – відтворюється письменниками як проблематична, часто йдеться про складну діалектику патріархальних та емансипаційних чинників самоусвідомлення жінки» [1, с. 73]. У романі «Заплакана Європа» відчувається тиск суспільства на жінку і її

залежність від чоловіка. Микола Бабенко навмисно створює такі умови проживання для дружини, у яких вона стає залежною. Спочатку він відриває Люсю від сім'ї, вивозить з рідної країни, вмовляє заощаджувати гроші на майбутнє, потім забирає майже всі гроші, які були виділені на їхню сім'ю біженців, перекладає усі обов'язки по дому, а згодом взагалі погрожує забрати дитину, якщо йому не сподобаються слова або поведінка жінки.

У романі в образі Людочки Бабенко можна простежити еволюцію характеру від поступливого, спокійного до активного і здатного на протест заради дитини. С. Філоненко зазначає, що у сучасній українській літературі відсутня феміністична проза у «вузькому» значенні терміну, проте наявна проза «феміноцентрична», «естетичний ідеал якої – емансипована (тобто вільна!) особистість, здатна протистояти обставинам, здатна до повстання проти абсурду, здатна захищати свою гідність і свої високі моральні цінності» [1, с. 76–77]. Так, спочатку Люся прагне вивчати нову для себе мову на курсах, що їй забороняє чоловік, потім намагається ходити на різні гуртки для біженців і розвиватися. Все це допомогло б жінці освоїтися і закріпитися у Фінляндії. Проте згодом Микола починає поводити себе все абсурдніше і жорстокіше, тому Люді не вдається вмовити його повернутися в Україну. Жінка змушена повернутися сама, а чоловік її обманює і намагається поїхати до США.

Сильний характер жінки проявляється під час допиту в Україні, коли її звинувачують у шпигунстві. Вона впевнено розмовляє з офіцерами, відчайдушно намагається звільнитися, тому її відпускають і садять до електрички. Після трьох місяців марного очікування на повернення Миколи з дитиною, Люда починає божеволіти, проте матір і лікар допомагають їй взяти себе в руки. Дитина для Миколи – спосіб закріпитися за кордоном як батько-одинак і отримувати більше грошей. Людочка Бабенко розуміє стан і мотиви поведінки чоловіка, тому придумує план повернення дитини. Спочатку вона довго просить у чоловіка дозволу приїхати і побачити дитину, а згодом змушена виконувати всі його вимоги, як от кожного ранку просити вибачення, не піднімати питання про повернення додому і т. ін.

У романі «Заплакана Європа» розвінчуються патріархальні міфи про жінку як слабку, несамотійну істоту. Людочка Бабенко постійно бере відповідальність за своє життя і дитину, займається хатнім устроєм, вихованням і заробляє гроші. Коли жінка знову виїжджає за кордон до дитини і чоловіка, вона одразу починає навчатися у коледжі (клас інформатики), замінює собою няню і влаштовується на роботу. Натомість Микола не працює, живе за кошти для біженців і постійно докоряє дружині, що вона сидить у нього на ший, тобто він «усвідомлено прагне користуватися благами європейського світу і не намагається принести користі новій «батьківщині» [6, с. 113]. Люда працює у компанії «Стерлінг Паблікейшинз», в її обов'язки входить дзвонити на Сахалін, в Якутію і пропонувати рекламні товари. Найголовніше те, що жінка пристойно заробляє (за шість тижнів роботи – чотири тисячі фунтів), на відміну від інших чоловіків-колег, проте мусить віддавати зароблене Миколі.

Згодом у чоловіка визріває новий план: видати жінку за божевільну, домовитися з лікаркою і поставити відповідний діагноз. «Будь-яка жіноча активність, – пише В. Агеєва, – вважалася «чоловічою» рисою... Діяльна жінка уже самим своїм існуванням порушувала жорсткий розподіл гендерних ролей і, отже, видавалася загрозливою й неприйнятною» [5, с. 227]. Свої дії Микола мотивує тим, що хворих не депортують: «Так буде краще для всіх нас. Якщо тобі дадуть дозвіл на проживання, а в разі психічної хвороби його дадуть обов'язково, я про це вже дізнавався, тоді об'єднаємося в сім'ю... Цією жертвою ти допоможеш власній дитині жити по-людськи...» [4, с. 253]. Цей план провалюється, бо друг Миколи, Енді Боугес, розповідає Люді, що її запроторять за ґрати і цим рятує її. Люда – жінка з сильним характером, яка, не зважаючи на постійні відмови, ходить до посольства, збирає документи, купує квитки і вивозить дитину в Україну.

Висновки. Отже, Наталка Доляк у романі «Заплакана Європа» розкрила проблему української еміграції і життя біженців; зосередила увагу на психологічному розкритті почуттів і взаємостосунків героїв. Письменниця показала складний внутрішній світ героїні та тиск суспільства на жінку, відобразила складність життя жінки в патріархальному суспільстві.

Аннотация. В статье сосредоточено внимание на феминистическом дискурсе романа «Заплакана Європа» Наталки Доляк. Проанализированы основные феминистские идеи, которые нашли свое отражение в романе, что связано с психологическим и эмоциональным состоянием женщины, пересмотром сложившихся традиционных ролей в семье.

Ключевые слова: феминизм, феминистическое дискурс, женская проза, образ женщины.

Abstract. The article focuses on the feminist discourse of Natalka Dolyak's novel "Weeping Europe". The image of the main character is outlined, which opens a special female space that is not identical to the male. The main feminist ideas that are reflected in the novel are analyzed, which is related to the psychological and emotional state of women, the revision of traditional roles in the family.

Key words: feminism, feminist discourse, women's prose, image of a woman.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Філоненко С. О. Концепція особистості жінки в українській жіночій прозі 90-х років ХХ століття: монографія. Київ – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2006. 156 с.
2. Гомілко О. Фемінізм. *Філософський енциклопедичний словник* / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України: Абрис, 2002. 742 с.
3. Задорожна О. Жінка в літературі і феміністичний рух в Україні. *Мова і культура*. 2014. Вип. 17. Т. 1. С. 466–470.
4. Доляк Н. Заплакана Європа: роман / авт. передм. В. Л. Гранецька. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2013. 285 с.
5. Агеева В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму: монографія. Київ: Факт, 2008. 320 с.
6. Даниленко Л. Концепт життєвих цінностей емігрантів у романах «Рівновага» В. Винниченка і «Заплакана Європа» Н. Доляк. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*. 2015. № 6. С. 112–114. URL: <https://litp.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/172/172> (дата звернення: 01.10.2021).

УДК 811.112.2'04:(61:001.4)

ОСОБЛИВОСТІ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У СЕРЕДНЬОВЕРХНЬОНІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Р. О. Чумак, О. В. Білецька

Анотація. У цьому дослідженні здійснено огляд розвитку медичної термінології, встановлено ознаки та риси медичних термінів, розглянута історія дослідження німецької медичної термінології. У роботі визначені структурно-семантичні та етимологічні особливості медичних термінів у середньовірхньонімецькій мові. Результати базуються на аналізі 444 термінів середньовірхньонімецької мови. Досліджено походження зазначених одиниць. Визначені їхні структурні та семантичні особливості.

Ключові слова: термін, медична термінологія, середньовірхньонімецька мова, структурний аналіз, семантика.

Сьогодні медицина та фармацевтика стали провідними галузями економіки у багатьох розвинених країнах (США, Німеччина, Франція), медицина буквально оточує нас всюди, тому важливо прослідкувати розвиток медичної термінології, проаналізувати походження та структурно-семантичні особливості медичних термінів та спробувати пояснити ці особливості.

Стаття присвячена дослідженню особливостей медичних термінів у середньовірхньонімецькій (далі – свн.) мові. Особливу увагу приділено семантичним та морфологічним особливостям зазначених одиниць.

Термінознавство досліджували А. Ц. Цкаєва, В. С. Виноградов, В. Лейчик, Г. Винокур, Д. С. Лотте, М. Є. Максимов, О. Вюстер, О. О. Реформатський, Р. Глезер, С. І. Маджаєва, С. М. Величкова, Т. В. Лукоянова. Вклад у дослідження історії розвитку німецькомовної термінології та функціонування термінів зробили такі дослідники, як Г. Ліпперт, Й. Ріке, К. Бауфельд та ін.

Головними завданнями є опис становлення та розвитку термінознавства як науки; визначення основних досліджень медичних термінів у свн., ознак та рис вдалого терміна;